

Johnny Get Your Gun

Vevgrammofonen mullrade ut *Johnny Get Your Gun* och suset från historiens vingar fanns där, men jag kunde inte förstå. [Over there](#), som sången egentligen heter var den patriotiska signaturen för USA:s inträde i första världskriget 1917. Kanske var det Caruso som sjöng den.

Jag satt på golvet och spelade stenkakor. Jag var sju. Den instängda rösten gjorde mig upprymd.

Johnny skulle komma tillbaka i en annan skepnad längre fram. Men innan dess tågade soldater omkring i min skolpojks hjärna och krigandet var sagor som närde fantasin med exotiska bilder.

Min inre värld befolkades av kulsprutor, svällande muskler och blodiga sablar som jag levde ut med kulspets på vitt omslagspapper från brukshandels charkdisk. Den yttre världen var den farliga.

Planschererna från Nordisk Familjebok lockade mig in i sitt medeltida mörker, höll mig fast i timmar. Och på skolgården praktiserades den förebyggande käftsmällen, även av mig. Förståelse för död och lidande har ingen stor plats i en sjuåring men minnet av mitt tecknande blev med åren till ett skämmigt minne.

Vem var Johnny? Krigskonst är ett märkligt ord. Är den skön? Naturligtvis är den anskrämlig och barbarisk. Svaret är alltid lika självklart. Även nu när det Nya Kriget recenseras av "konstens" moderna utövare som vore det ett schackparti. Döden på distans blir till en akademisk fråga om professionalitet och vi slickar i oss hur robotarna fungerar. Pickelhuvor och valrossmustascher är borta sedan länge. "Köttkvarnen", den obscena liknelsen för dagen, tuggar goda som onda.

Men om Johnny i sången *Over there* som satt mitt i koordinaten

för granaten, talar ingen. Utom Trumbo.

[Dalton Trumbo](#) låg i sitt badkar med skrivmaskin och whiskyglas och hamrade fram manus till filmindustrin i Hollywood. Det var hans levebröd. Utan tvivel var Trumbo en politisk figur med en del hårdsmälta idéer. Han var en mycket amerikansk kommunist och isolationist. Filmsuccéerna avbröts av så kallad oamerikansk verksamhet och yrkesförbud. Romanen *Johnny Got His Gun* med första världskriget som bakgrund kom ut några dagar före utbrottet av nästa stora slakt. Pacifistiska budskap på filmduken passade illa 1939 och först 1971 regisserade Trumbo själv sitt livs enda film. [Filmen Johnny Got His Gun](#) om den levande döde soldaten från den första världsbranden. Efter sin egen bok. Vinden var gynnsam och Vietnamkriget gick på tv.

Var Trumbo fick historien ifrån är oklart. Än var Johnny, en menig kanadensisk soldat, än var han en engelsk major. Den bärande tanken är lika enkel som skrämmande; Johnny är ensam i sitt mörker efter krevaden. Mängden svårt invalidiserade från kriget fick stort utrymme i pressen på tjugotalet och stympningarna var förfärliga. Fredsrörelsen använde alla argument.

I filmen ligger Johnny i en liten tygsarkofag i svart-vitt och ser sina minnen i färg. Bara hans personliga sköterska får se honom och de lär sig kommunicera med hjälp av morse. Han har taktil förmåga och sitt kön i behåll men är i övrigt berövad alla kroppsfunktioner, allt utom medvetandets låga. Johnny dunkar sitt huvud.

Trumbo kunde alla knepen, filmen slog direkt i mellangärdet. När ljuset tändes vinglade alla ut från biografen som vapenvägrare, av skäl som mer berodde på självbevarelsedrift än idealism. Förmodligen det enda vettiga skälet.

Första världskrigets mekaniska dödande var ett nytt helvete för sin tid som "förfinas" in i vår tid. Drönarfoton ger översiktsbilder med behaglig distans och vi slipper dofter och

ljud. Den vänlige **Paasikivi** med sina epåletter låter oss veta med sin lugnande charm, att målen har oskadliggjorts.

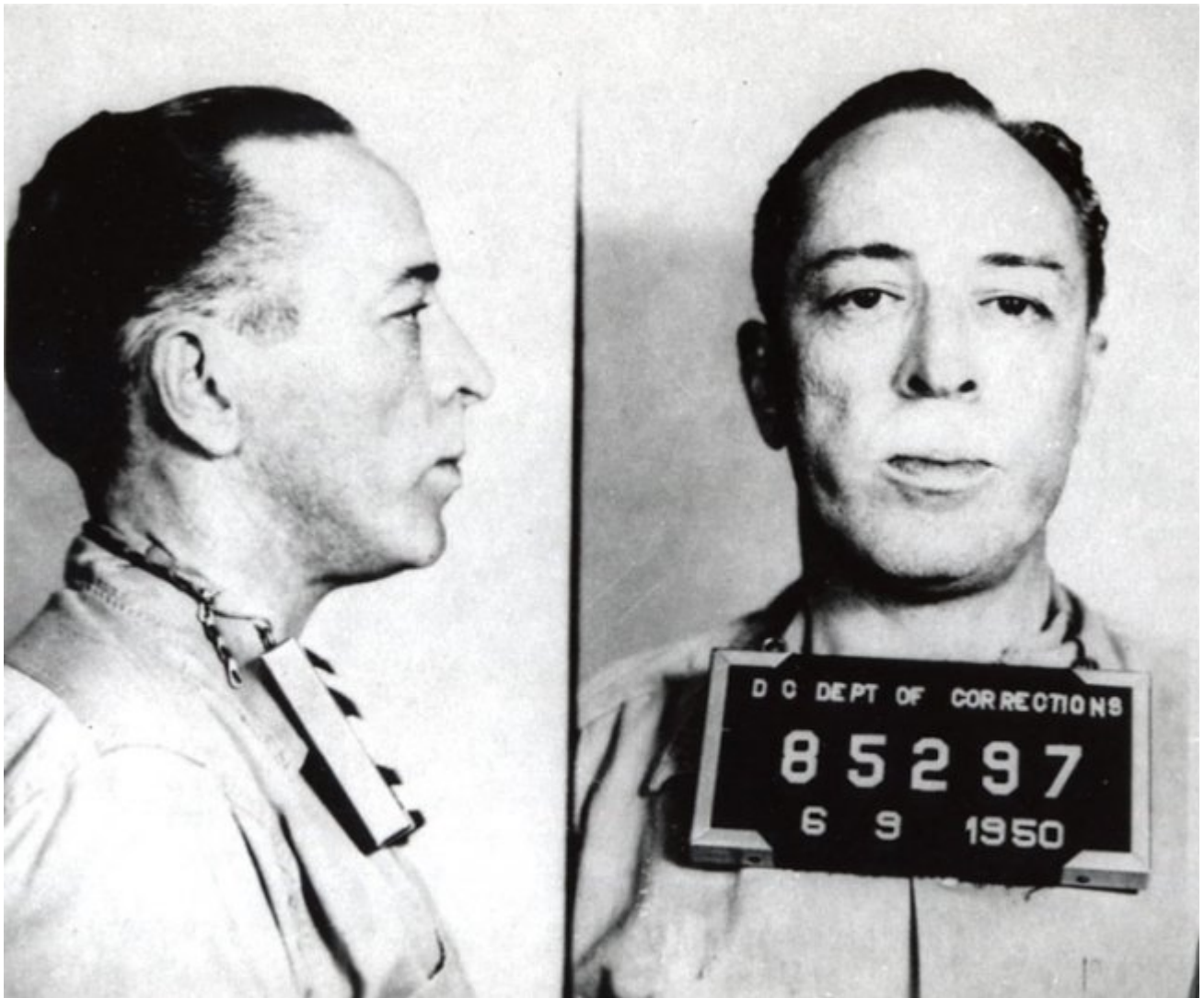
Det handlar inte om oss, det händer någon annanstans, kanske 1917 eller i en saga av **Tolkien**, eller kanske i en gemensam mardröm. Men om den är sann finns ett dilemma vi inte kan förneka. Alla raka svar krokmar och pacifistiska budskap går över gränsen till det opassande. Det rättfärdiga kriget kan också motiveras med självbevarelsedrift. Samma visa om och om igen. Inom en tidsram av ungefär ett hundra år.

Men nu måste vi glömma, nu skall vi sova och Johnny ligger där i vår dröm, i vårt medeltida mörker som en grönsak. Johnny ja. Jag såg honom härom kvällen i en informativ film på Twitter, en snuff-movie om jag skall vara ärlig. Han är ukrainare – eller ryss. Filmad med en skakig mobiltelefonkamera ligger han på sidan i röken efter en krevad och lyfter faktiskt på huvudet ett par sekunder. Sedan sänker han huvudet. Stilla.

Kanske hade han tur.

Text: Farbror Mosterberg

Bild: Wikipedia/commons/1/12/

Dalton Trumbo, Federal Correctional Institution, Ashland, 1950-06-09

Filmen "Trumbo" om Dalton Trumbos liv som svartlistad filmarbetare under McCarthy-eran kom 2015 och kan streamas. Finns också som DVD. Johnny Got His Gun ligger ute gratis att streama i länken ovan.